

אבל היתרה [שנועדה להקרבה] ליכא קפידא, שהרי הדין הוא שבעוף אין קפידא על זכרים ונקבות [וגם עוף זכר כשר לחטאת וגם נקבה כשרה לעולה]. לכך שינה הכתוב ואמר: 'זכר ונקבה' [ונמצא שיש דין מיוחד בקרבנות נח, להביא גם בעופות זכר ונקבה].

◀ כי לימים עוד שבעה (ו ז)

רש"י, אלו ד' ימי אבלו של מתושלח, רד"ק: שהספידוהו. האם יש ב'דור המבול' דבר חיובי [והראי' שהספידו את הצדיק]!?

ת"ש [שאינן בהם טוב], שכבר היו דברים מעולם גמ' (ע"ז יח): אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור.

◀ ויבא נח ... מפני מי המבול (ו ז)

■ עשה דברים לשם פעלם - יש לקיים המצוה מחמת ציווי הבורא רש"י, אף נח מקטני אמונה, ולא נכנס עד שדחקוהו המים. א"ק, צ"ב א. במאי מוכח שהוא 'קטן אמונה', כלום אסור לו לתפוס עוד רגע 'איר' לפני שנסגר בתיבה לתקופה ארוכה.

ב. ועוד קשה, הלא איתא: שתחילה הוריד הגשם ברחמים [שגמא יחזרו בהם], הרי שיש מצב - שלא יהי' מבול, א"כ מה התביעה על נח שלא נכנס עד שדחקוהו המים, הלא קיוה נח שיחזור בתשובה ולא יהי' מבול.

ג. ועוד קשה, דהכא אמר שנכנס לתיבה 'מפני מי המבול', ולעיל (ו ז ה): 'ויעש נח ככל אשר צוהו ה'', כתב רש"י, זה ביאתו לתיבה 91.

וי"ל: דיש לו ב' אפשרויות להכנס לתיבה: א' לשם מצוה. ב' מפני מי המבול. והנה כאשר המים שוטפים, קשה לכוון 'לשם מצוה', כי בוודאי 'עיקר הכוונה' היא 'מפני המבול', ולכך אם הי' נח מאמין, הי' נכנס לתיבה 'מעט קודם', ואז יכול הי' לכוון 'לשם מצוה', אמנם כפי הנראה הצליח בכך [כפי שכתב הפסוק 'ככל אשר צוהו ה''], אבל מ"מ לא היתה המצוה שלמה, כי נכנס גם מפני 'מי המבול'.

ועפ"י יסוד זה ביארנו (דברים ד ל): את ה'כח הגדול' של ירבעם שהצליח בתוך ה'כלי שעל האש', להתעלם מהיסורים, ולהתרכז במצוה תשובה.

- ב -

אמנם ברש"י לא משמע ש'קטני אמונה' הולך על 'הפסד המצוה', אלא על שלא האמין שיבא המבול, שאומר רש"י: 'לא מאמין שיבא המבול'.

■ יש אמונה - ויש 'אמונה חושית'

כגון הנמצא במקום קר ביותר, ואומרים לו בנבואה: עוד חצי דקה ירד לך 'תנור חזק' מן השמים שיחמם כאן את המקום, שלא תוכל להשאיר את המעילים אשר עליך, מרוב חום. והוא מאמין! - זה 'אמונה פשוטה'.

אך 'אמונה חושית' שכבר הוא מרגיש בחוש שכך יקרה, והוא מתחיל להסיר המעילים.

ואם נח הי' מאמין ב'אמונה חושית', ודאי שלא הי' נשאר מחוץ לתיבה, שהרי מעתה כל השנה שיהי' בתיבה הוא מקיים 'מצוה פחותה', שמעורב ב'מעשה המצוה', הרצון להנצל מפני 'מי המבול'.

◀ בחדש השני בשבעה עשר (ו יא)

בגמ' (ר"ה יא): חד אמר חשון וחד אמר אייר.

א"ק, צ"ב 'למ"ד אייר' [הלא אינו זמן ירידת גשמים] והאיך כתב רש"י* [בפסוק הבא] הורידן לברכה?

וי"ל דקודם שנתנו 'זמני התקופות' [אחר המבול], הכל לברכה.

רש"י (יב) 'ויהי הגשם על הארץ', ולהלן הוא אומר: 'ויהי המבול' אלא תחילה הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה - וכשלא חזרו היו למבול.

◀ בעצם היום הזה בא נח (ו יג)

רש"י, שהיו בני דורו אומרים: אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברין אותה והורגין אותה, אמר הקב"ה: אני מכניסו לעיני כולם ונראה דבר מי יקום.

■ ג' טעמים שרצו הרשעים לשבור את תיבת נח

א. ובפשוטו, כדי שלא יוכל הקב"ה להביא מבול, שהרי רוצה הוא להמשיך העולם.

אך טעם זה אינו מתאים לפי רש"י שכתב: שרצו להרוג את נח [ולרש"י י"ל].

ב. א"ק, שהתכוונו להכעיס כלפי שמיא, 'שעצת ה' [להמשיך קיום העולם] לא תקום'.

ג. א"ק, [בהקדם] דכתיב (מלכים א יז יח): שאמרה האלמנה לאליהו: 'באת אלי להזכיר עוונתי, ופרש"י: עד שלא באת לכאן, היו שוקלין מעשי כנגד מעשה בני עירי, והייתי ראויה לנס [נחשבת בשמים כצדקת] - ועתה משבאת לכאן [נגד צדקתך] צדקתי לא נחשבת לכלום ואינה נזכרת [ע"כ הקדמה].

וכך סברו 'דור המבול', שכנגד נח הרי הם רשעים, אבל אם יהרגוהו, שוב אינם גרועים כל-כך, ויבטל הקב"ה את עונשם**.

* הקב"ה ציוה את אליהו [בזמן שהי' עצירת גשמים ורעב] שילך לבית האלמנה, והיא תפרנסנו, אחר זמן קצר [א"ק, דכתיב 'אחר' ולא 'אחרי'] חלה בנה ומת, ואמרה לאליהו: באת אלי וגו'.

** כלומר האדם ש'הירוג את נח', לא ינצל, לפי שעון רציחה בידו, אבל שאר הדור ינצלו.

◀ ותרם מעל הארץ (ו יז)

רש"י שהיתה התיבה משוקעת י"א אמה, ובהמשך [אחרי המבול] מוכיח רש"י את הענין הזה.

א"ק, וצ"ב הלא 'לפני המבול' היתה התיבה 'מלאה אוכל' - ומה הוכחה יש מ'אחרי המבול', שהיתה ריקנית?

תשובה: לפי שלא זרקו האוכל מחוץ לתיבה - אלא רק השתנה מצבו, מקומה עליונה [אוכל] - לקומה תחתונה [זבל].

◀ חמש עשרה אמה מלמעלה (ו כ)

א"ק, אינני יודע מה טיבם של הני ט"ו אמה, מיהו מצאתי להם קצת חבר בגמ' (סוכה נג): חמש עשרה 'שיר המעלות' שאמר דוד המלך, וגם שם הי' ענין של מים עם ט"ו אמות [שעלו ט"ו אלף, והורידם דוד בתפילתו ט"ו].

◀ מכל אשר בחרבה מתו (ו כב)

רש"י, ולא דגים שבים.

בגמ' (סנהדרין קח) איתא: שהמים היו רותחים, וכיצד חיו הדגים?

א"ק, ת. דרך המים החמים לעלות למעלה והקרים למטה.

◀ וישאר אך נח (ו כג)

רש"י שהכהו הארי על שאחר להביא לו מזון.

תמה הגרי"ש אלישיב, וכי על פעם אחת, ראוי נח לעונש כזה?

א"ק, ונראה כמו שמצאנו, שאדם האחראי לבדו על 'מצוה מסוימת', אין מוותרים לו על ב' ראשונות [מעביר ראשון ראשון], ונענש על הפעם הראשונה, כי בו לבדו תלויה המצוה - כן הדבר כאן אצל נח.

הובא עה"פ (ג יז): 'ואל האדם אמר כי שמעת בקול אשתך' 54.

◀ ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום (ו כד)

■ מאחר שמתו כולם בתחילת המבול - מה תועלת יש ב"ב חדש?

איתא בעדיות (פ"ב י, וברבה ט) 'משפט דור המבול י"ב חדש', ושאל רבי משה שפירא, מאחר שמתו כולם עם ירידת המים הרותחים, מה תועלת יש ב"ב חדש?

א. ותירץ 'חבצלת השרון' ש"י"ב חודש' הוא לקיום 'דין משפט' של 'מחיית העולם'.

ב. א"ק, עוד אפשר, שהוא כעין שמצאנו אצלנו 'להוציא בליעת איסור':

רותחין / קילוף - ג' טפחים / מישנס י"ב חדש (ע"ז עה).

להנצחות ובכל עניני הספר:

טלפון 03-691-6645

אימייל: 691-6645@GMAIL.COM

להערות על דברי התורה - רק למייל